

Forfatter: Brøndsted, Peter Oluf

Titel: BREV TIL: Mynster, Jakob Peter FRA: Brøndsted, Peter Oluf (1823-08-29)

Citation: Brøndsted, Peter Oluf: "BREV TIL: Mynster, Jakob Peter FRA: Brøndsted, Peter Oluf (1823-08-29)", i *Af efterladte Breve til J. P. Mynster*, Ggldendalske Boghandling, s. 90. Onlineudgave fra Danmarks Breve: <https://tekster.kb.dk/text/letters-002236589-000-shoot-L0022365890000047.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Af efterladte Breve til J. P. Mynster

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

Fra Brøndsted.

Genf, d. 29 August 1823.

Tak, hulde Ven, for Dit særdeles velkomne og interessante Brev af 22. April, som jeg modtog i Florenz i Julii Maaned. — At Directionen saa gunstigen udvirkede mig den omskrevne Forlængelse af min Permission, var mig meget behageligt; den var mig og fornøden, thi jeg har Mere at vare paa, end man lettelig forestiller sig, inden jeg kommer til Danmark.

Jeg befinder mig allerede siden 5 Uger i denne behagelige og smukt beliggende lille By. Endskjøndt Genève er en s. 91ganske anseelig Stad, faldt mig Ordet „lille“ af Pennen; ej ganske med Uret; thi naar man har levet længe i Rom, somhelst med de Affectioner, der meest sætte mig i Bevægelse, da forekommer fast enhver anden Stad, selv med større Menneskevrimmel, heel besynderlig liden, og fuldt vel har Du Ret i Hvad Du yttrede i Dit sidste Brev: at det nok er en maadelig Handel at bytte Capitolium bort for Louvre. Jeg længes allerede, under uns gesagt, umaneerlig efter Rom; men vær kun ikke bange for at jeg vender om igjen (som en Mand fra Kjøbenhavn fordem, efter Sigende, vendte om igjen til Hamborg, der han, to Stationer ind i Holsteen, fik at høre om en god Postej i et Vertshuus paa Jungfernstieg), jeg er til Lykke ikke meget sentimental af mig, og veed med Vished, at jeg, som Du skrev, gaaer i mit lovlige Ærinde. Jeg skal nok gaae Nord paa, og tænker, volente Deo, at Du skal faae mit næste Brev enten fra Stratbourg eller fra Paris. Alligevel tilstaaer jeg, at Meget minder mig alvorligen om, at jeg forlod „det skjønne Land“ — »il bel pæse, ch'Appennin parte e l'onda circonda e l'Alpe« —. Om et ganske andet aandeligt Klima minder det f. Ex.: at her i denne vakkre og rige Stad befinde sig pro tempore, summa summarum, tre antike Sculpturværker, af hvilken Du endydermere billigen kan fraregne de to, efterdi jeg har medbragt dem (mine Bronzer fra Heraklea eller Grumentum) — det tredie og eneste antike Sculpturværk her af nogen Vigtighed er en smuk Faun i Marmor, som en herværende Patricier, Duval, erhvervede i Stockholm efter den med Rette berømte Billedhugger Sergel, som havde erhvervet den vakkre Statue i Rom; — læg hertil en Gruppe af Canova (for Resten Noget af det Bedste, han har gjort) som tilhører en riig Mand her, og som forestiller en Adonis, der lader sig caressere af en Venus, og en Jagthund, der, meget upassende, snuser bagved: saa har Du det hele Genfer Sculptur-Museum. — I Maleriet er man lidt bedre faren. Nysnævnte Hr. Duval har meget smukke Cabinetstykker af Nederlandske Mestre, og hans Broder har en anden s. 92lignende Samling; men disse Smaating fylde Sind og Tanke, naar man nys kommer fra Romerske Gallerier, omtrent som en græsk Nadvere, jeg engang i Pyrgos bivaanede, bestaaende af Ost og Brød og Oliven og Viin med Beeg i, fyldte to sultne Engelske Maver, som med en strygende Vind ankom til Morea fra Zante, hvor de vare vante til roastbeef og Plumpudding samt stærk Zantioter- eller Madeira-Viin.

Imidlertid maa Du ikke troe, at jeg her er ilde faren eller misfornøjet — tvertimod. Her er et ganske taaleligt Bibliothek, hvor jeg i Mag kan revidere mine Ting; jeg har et særdeles godt Instrument i min pene lille Stue, og en dejlig stor Sø udenfor at svømme omkring i. Jeg har fuldkommen fundet, hvad jeg især her søgte, nemlig nogen Hjælp for min temmelig maadelige franske Stiil — om hvilken min gode Ven Puerari siger, at den er altfor dristig, enddog mig synes, at den er frygtsom nok — og desuden overmaade megen Velvillie og Forekommenhed hos mange dannede og respectable Mænd. Iblant disse vil jeg især nævne den dygtige Olding Prof. Pictet, Mr. de Candol, berømt som Botaniker, Mr. de Favre, hvis skjønne Bibliothek jeg hellere valgte end hans Gruppe af Canova; Historikeren Sismondi; en Hr. de Serre, som er kyndig i mange Ting; samt den gamle Bonstetten, en elskværdig behagelig Olding, der ofte besøger mig, og hvis Samtaler ganske ere som hans Skrifter, fornøjelige, temmelig instructive, lidt overfladiske 2\$\$\$. Men intet Bekjendtskab har her mere fornøjet mig end den fine, opvakte og talentfulde Greve Capo d'Istria's — et Pragtexemplar af en Græker, i denne Benævnelses bedste Betydning. Han har, som bekjendt, paa Wiener-Congressen gjort Schweis\$er-Cantonerne, og Genève i Besynderlighed, meget betydelig Tjeneste, og lever her, optaget som Borger af Genf, i en Stilhed, der er hæderligere for ham, tænker jeg, da visse Folk ikke vilde gaae hans Vej, end hans Plads i Kejsercabinetet havde været det, hvis han havde føjet sig efter visse Folk. Jeg troer ikke, at noget fornuftigt Menneske, som omgaaes Cap. d'I. i nogen Tid, kan tvivle om s. 93denne udmærkede Mands redelige Hensigter. Hans Klarsenhed, fine Tact og skarpe Omdømme har ofte frapperet mig. Det forekommer mig, at han ynder mig meget; dette, og især at hans Ansyn af vore kjære Grækeres Anliggender stemmer saa ganske overeens med mine Erfaringer og Meninger, fornøjer mig naturligtviis. Jeg har, paa Anmodning, forelæst ham et Par af mine Udarbejdelser over Grækenland, som have meget behaget ham. Jeg har det Haab, at denne talentfulde og udmærkede Mand engang i Tidens Fylde vil gjøre sit skjønne, miskjendte og mishandlede Fædreland stor Tjeneste.— Udenfor personlige Forhold har Intet her mere glædet og vederqvæget mig end den Tilfredshed, som her fast ethvert Ansigt udviser, og den fulde Frihed, som Enhver nyder til al tale, læse, skrive og gjøre Alt, hvad man med Anstændighed vil. Den herværende ikke alene fysisk, men ogsaa politisk sunde Athmosphære vederqvæger end mere, naar man nyligen forlod den beklummede Spionluft i Mailand og den Schwerenothsspektakel af de mange fremmede barbariske Krigsknægtes Trommen og Piben og Heiligedonnerwetterkreuzsaperments- Staahej. Disse fremmede Krigsknægte og alt det medfølgende oltramontanske, aandelig og legemlig kluntede, Slæng og Pak forholde sig til Milanernes store og skjønne Stad omtrent som de Iglar, Herodot et Sted omtaler, til Krokodilen; de suge sig fast i hans Kjæver og Gane, og det store Dyr kan ikke selv skaffe dem bort. Herodot omtaler og et vævert lille Dyr, som han kalder Ichneumon, der stundom kryber ind i Krokodilens Svælg og hjælper ham af med de ubudne Gjæster — Hvor finder Italien sin Ichneumon til Hjælp imod alskens Blodsugere!

Hvilken Vederqvægelse for ethvert godt Gemyt, naar man nyligen forlod et Sted, hvor Ingen er tilfreds (faa Kjæltringer undtagne) at befinde sig atter i Omgivelse af lutter glade og tilfredse Mennesker. Schweiz^{\$\$\$} er vist, efterat den nye Foederal-Indretning er traadt i sin fulde Kraft, et af de meget saa lykkelige Lande i vor miserable og forknyttede Verdensdeel s. 94 Her er intet Hof fuldt af Løgn og Ondt og Bagvaskelse , Intrigue, Ødselhed og alskens Uhumskhed; ingen Pfaffer, som bedumme og besnære Næsten og forføre hans Hustrue; ingen overflødige Krigsknægte, der træde godt Folk paa Tæerne (stundom paa Nakken) og opæde Jordens Afrørde og Frugterne af Næstens Flid; ingen unyttig Civil-Armee af Embedsmænd, der opæde hvad den militaire levned, og gaae derpaa, som Hippeldanz, op paa Comptoirerne, for der i Mag at stange deres Tænder. Den første af de fire Syndiker (vil sige: Republikens eller Cantonens øverste Magistratspersoner) har lidet over 400 Species aarlig, Gage, som er ham nok til al extraordinair Udgift, som hans anseelige Embede kan anledige, da Republiken gjør Regning paa, at hvo som vælges til Syndicus, ikke lever af Staten, men af sit Eget. Afgivterne igjennem alle Næringsfag ere saa overordentlig ringe, at det har forbauset mig (jeg troer, at en Bompengge af 3 sols pro persona ved Byens Porte efter Kl. 10 om Aftenen indbringer Mere, end hvad Halvparten er af Geneve-Cantonens Grundskat); ingen besværlig Toldrulle; intet trykkende Reglement mod Contrabande hindrer Industrie og Handel etc. etc. Den velgjørende Virkning af saadan Tingenes Orden i denne lille Stat er da og, som naturligt, ikke allene en almindelig Tilfredshed, men og en almindelig Aisance, en, især naar man kommer fra Italien, højst paafaldende Velstand igjennem alle Klasser. Jeg har ikke seet en eneste Betler i Genève. Man har sagt mig, og jeg seer det for mine Øjne, at Hundreder af Borgerfamilier, som Uhrmagere, Fabrikantere og Smaahandlende, have deres nette smaa Landhuse med Hauge og lidt Jord til et Par Køer 2\$\$., hvor henud de jævnlig drage med deres Familier i smaa Eenspændervogne, der, for hine Aarsagers Skyld, fornøje mig langt mere at see paa end hvilkensomhelst kejserlig sexspændt Guldskarm (hs. kejserlige Exmajestæts, Hr. Iturbidos ikke undtagen — denne „møjet smukke" Mand ager nu omkring i Toscana, efterat det blev ham for snævert i Mexico, hvor ellers, efter Sigende, skal s. 95 være Rum nok). — I Begyndelsen af den Maaned, det var 5—7 August, dampede jeg afsted (mig synes ikke, man kan kalde det at sejle, uden Sejl, med en Dampbaad) herfra over Søen til Lausanne, for at bivaane en sand Nationalfest, som skifter aarlig Locale, en stor »Concert Helvétique«, i Cathedralkirken. Man gav adskillige Stykker af Rossinis Oratorium: Moses, og et andet Oratorium: Christus paa Oliebjerget, af Beethoven. Dette Sidste, som jeg ikke kjendte, fornøjede mig meget. Dagen derefter gaves paa Theatret en profan Concert af mange, tildeels gode Stykker, og Festligheden endtes med et Bal paa Theatret. Alt hvad musicalsk er fast i hele Schweiz bidrog Sit til denne Fest. Udførelsen , enddog jeg har hørt den bedre andensteds, var meget god. Choret i Kirkeconcerten bestod af henved 400 Sangere og Sangerinder. Hvad som mere end alt det Øvrige ved denne Fest glædede og rørte mig, var den frie og ærlige Adfærd, den almindelige Tilfredshed, den gjensidige Velvillie, den kjække og patriotiske Tone, som var udbredt over det Hele. O det lykkelige Helvetien! — Hvilke Frihedens Frugter ere og hvilke Trældommens, det har man i Genève ret for Øje ved et rapprochement af geographiske Forhold. Man seer hine i dette venlige lille Land, hvorhen man vender sig, skjønnere, for Enhver, som forstaaer at skjønnere, end Hesperidernes gyldne Æbler; og Trældommens Galdæbler, dens Torne og Tidsler har man nok af, naar man blot gaaer et Par Skridt over Grændsen ind i Savoyen. At der fra visse Kanter skeles til disse smaa Staters Lykke, forstaaer sig selv — thi hvor paa Jorden var et Eden uden Slange? men Hr. v. H—r^{*)} og et Par andre Jntriguantere, Despotismens og Pfafferiets Lejesvende, ere brændemærkede med offentlig dyb Foragt, ikke mindre (hvilket er mærkeligt) iblant selve Catholikerne, end i de protestantiske Cantoner. Bonstetten har fortalt mig en Anekdote, som er snurrig nok: da Hr. v. H—r nylig s. 96 var gaaet over til catholsk Bekjendelse og befandt sig paa et Landsted i Nærheden af Bern, kom en Bonde, som havde været i Bern, didud for at tale med ham om andet Anliggende. Hr. v. H. spurgte ham: „Nun, mein lieber Amsel, was sagt man in Bern von mir?" — A.: Es ist halt nit viel Gut's was de Lüet in Bern von Euch sagen thuen — Wollt Ihr es aber witen?" — H. Eh, nun! warum nicht? — A. Sie sagen, dat de Paabst a Huhrenkind gekriegt hat; sie woll' ihm aber schon in der Wieg' den Hals umdrehen".

Nu vil jeg gaae lidt tilbage i Tiden for at fortælle Dig Et og Andet om min Rejse fra det kjære Rom hertil. Den 31te Maj sleed jeg mig omsider løs fra levende og døde Venner. De Sidstes Navne ere legio; iblant de Første var det mig især smerteligt at forlade Thorvaldsen og Tenerani og Freund. Af dette mærkelige Billedhugger - Kløverblad er Thorvaldsen ophøjet over min Roes, Tenerani behøver den ikke; men hvad Freund angaaer, da tør jeg love Collin og hver ædel Dannemand, som interesserer sig for dette fortreffelige Menneske og sande Kunstner, megen Løn og Ære og Glæde af ham. — Med den gode Candidat Holm, som fulgte mig hertil, tog jeg Vejen over Siena til Volterra, hvis hetruriske Museum meget interesserede mig, og derfra til Florenz, hvor jeg fik nok at gjøre et Par Ugers Tid, da jeg vilde gjenemsee Gemmesamlingen og lade Et og Andet tegne. Der havde jeg den store Glæde atter at samles med min kjære Lunzi^{*)}, hvis, jeg kunde næsten sige altfor store Kjærlighed til mig og daglige Omgang, først i Rom og siden i Florenz, var mig til sand Trøst og Vederqvægelse, da hans Ankomst til Italien just indtraf til en Tid, da jeg var sorrigfuld over min elskværdige gamle Faders Død og bekymret for min Moder. Hvor ofte talte vi atter om Dig og Dine, om Bakkehuset, om Iselingen, om alle vore Kjære. Jeg vilde gjerne, at han skulde gaaet med mig til Paris, men det var ikke mueligt. s. 97 Han forlod mig, eller rettere jeg forlod ham i Florenz, hvorfra han et Par Dage senere drog til Venedig og derfra tilbage til Zante. At jeg i Florenz jævnlig saae Frue Bombelles, forstaaer sig selv; jeg fandt hende ikke slet saa smuk som tilforn, men, hvilket er bedre, meget lykkelig paa hendes Viis. Bombelles er vist en respectabel og god Mand og ganske en Mand for Ida. Hendes skjønneste Stemme har conserveret sig i dens fulde Omfang og Styrke, men i Musikens Studium som Videnskab og Konst (thi at den ogsaa er en Amusement, dette er en Tilfældighed, eller meget subaltern Egenskab ved denne som ved enhver Konst,

endskjøndt den vel især paa Grund heraf dyrkes af de Fleste) har hun ikke gjort den mindste Fremgang. Til Lykke kan hendes Mand nogenlunde accompagnere hende paa Claveret, ellers vilde hun være ilde nok faren selv ved Udførelsen af den lettere Societetsmusik. Hendes mimiske Talent udøver hun ogsaa heldigen. Mig synes, at baade B. og hans Frue ere rare Mennesker: deres Huus behagede mig overmaade. — Fra Florenz tog jeg Vejen over Livorno, hvor jeg havde Ærinde, og Pisa. Denne gamle Stads herlige Samlinger i Maleriet saae jeg denne Gang ret tilgavn; fremfor Alt Domkirkens og Campo Santo's Frescomalerier af de ældste Italienske Mestere; fortrinlige glædede mig Benozzo Gozzolis talrige Compositioner af Bibelhistorien; hvilken frugtbar elskelig og barnlig Phantasie! Det er ofte forekommet mig ^{*)}, naar jeg ret i Tanken overvejede det 13, 14 og 15 Aarhundredes Væsen og Idræt og sammenholdt dem med vor saakaldte oplyste Tid, at vi have aldeles Uret i de almindelige Forestillinger baade om den Periode, vi kalde Middelalderen, og om vor egen Tids For s. 98trinlighed. Hvad bestemt Tendenz, ejendommelig Charakter og Bestræbelse angaaer, staaer vor Tidsalder sikkerlig tilbage for mangen tidligere Periode, som man er tilbøjelig til at see ned paa som uvorren og halvbarbarisk; og dersom Benævnelsen Middelalder skal betyde en Tidsperiode, hvis Mennesker selv Intet ere og intet ret Originalt frembringe, men ikkun danne som en Mellemtid imellem to virkelige Tidsaldere (det er saadanne, som ikke bestaae af alskens Imitation og tumultuarisk Virvar, men som leve deres eget Liv og drive deres egen Dont), da synes mig, at just vor egen revolutionære, tumultuariske, efter Alting jagende og Intet ret Originalt frembringende Tid tilfulde fortjener dette Navn. Hvor tumler og kaager og gjærer det dog i Alting og overalt, saalænge jeg er til, uden at noget ret Sundt og Godt og Ejendommeligt hidtil frembragtes. At der af denne Gjæren og Tummel engang vil fremgaae noget Godt og Værdigt, det haaber jeg til Gud. Vore Børn eller Børnebørn ville maaskee plukke modne og sunde Frugter af det Træ, som vi plantede i Bitterhed og Møje og vandede med vore Taarer. Men dette Haab trøster ikke ganske, somhelst paa sidste Halvpart af Livets Bane. Man vilde ogsaa gjerne selv være lidt lykkelig, inden man dør. — Og hvad nu barbarisk Stof angaaer, ja da have vi sandeligen ingen Mangel — her et Exempel. Du veed, at den store ærværdige gamle Bygning, som kaldes campo santo, tilblev derved, at misforstaaet Gudsfrygt i 13de Aarhundrede med uhyre Møje og Bekostning bragte paa mange Skibe formeentlig hellig Jord fra Palæstina, belagde dermed en stor regulair Plads i rectangular Form (i Nærheden af Domkirken) i Pisa, og omgav denne med 4 store bedækte Haller, hvis Mure ganske udmalede i fresco af Samtidiges og de to følgende Aarhundreders bedste Kunstnere, med talrige Forestillinger af den bibelske Historie. Saaledes blev Campo Santos indvendige Mure en i Sandhed christelig Lesche, et poecile (en $\sigma\tau\acute{o}\alpha\ \rho\iota\upsilon\chi\lambda\eta$) for christelig Konst, og den bedste Skole for Studium af det 13de, 14de og 15de s. 99Aarhundredes Malerie. Men det lurvede 18de Aarhundrede, det opblæste, forvorpne, forfængelige (det kaldte sig selv det philosophiske), som hverken brød sig om den hellige Jord, om Fædrenes Tro eller foregaaende Tidens kjærlige Flid og Konst, forvandlede selve Hallerne eller den fiirsidige Muromgang til Gravsteder eller Emplacements for Gravmonumenter; og saaledes gjennembrødes og ruineredes paa det Infameste mange af de gamle Maleres herligste Compositioner, for i deres Sted at indmure Sarcophager og andre Gravmonumenter, meest af den fadeste og flaueste Smag, og til Amindelse af tildeels meget obscure Personer. Saaledes ruineredes f. Ex. »anno domini 1764« med Flid to store Compositioner af Giotto: Hiobs Historie, for at indmure det bestialske Monument, som Frederik II., kaldet den Store, lod sætte for Algarotti med Indskrift: »Algarotti, Ovidii æmulo (Ovids Medbejler i campo santo!), Newtoni discipulo Fredericus Magnus«, og en vis Billedhugger Bianconi fra Bologna, det Beest (thi saaledes kaldte Din geniale Broder deslige møjet smukke Folk), der gjorde dette formeentlig i græsk Smag udførte Marmorspektakel, græciserede end ydermere sit eget Navn, idet han underskrev sig AETK\$\$N E\$\$OJEI. — Hvilket er nu meest barbarisk, enten at Fædrene hentede hellig Jord fra Palæstina, og skaanede ingen Møje eller Udgift for at indhegne dette Klenodie med Marmorvægge og at pryde disse med bibelske Forestillinger, pragtfulde Frembringelser af Tidsalderens genialeste og dygtigste Kunstnere, — eller at det saakaldte philosophiske Aarhundrede nedhugger med Øxe og Muurbrækker hine kostelige Billeder, for i deres Sted at stille til Skue — det ækleste smagløseste Marmorgalimatias og Nonsens, som blot paa Grund af umaneerlig Hæslighed, al Localmasselse fraergnet, fortjente med Steenhuggerhammer og Øxe at redigeres til simpelt Bygningsmateriale? — Fra Pisa tog jeg Vejen over Lucca, Massa og Carrara (som ligner ganske en lille arcadisk Bjergstad, og hvis Marmorbrud s. 100meget interesserede mig) til det smukke Genua. Denne forud saa rige og mægtige Stad blev, som Du veed, solgt og forraadt af den Engelske Regjering til den Piemontesiske, med hvilken Genueserne omtrent ere ligesaa tilfredse som Majlænderne med de søde Østerrigere. Jeg saae mange herlige Ting i Genua; men Kronen af Alt var et stort Billede af Rafael og Giulio Romano (som de Franske havde slæbt til Paris) i Stephanskirken, forestillende den hellige Stephans Marthrie, alle Forgrundsfigurerne i Legemsstørrelse. At see tilgavn dette guddommelige Værk lønner allene en Rejse til Genua. — Herfra gik vi over Tortona (hvor det for Alvor begyndte at vrimle med Østerrigske Knecht-Ruprecht'er — uf!!) til Majland. Undervejs kom vi i Slæng med en Theater- Caravane af 8 Vogne med alskens Damer og Herrer og Ingen af Delene, Sopranos, Tenorer, Bassister, Poeter, Papegøjer 2\$\$., og jeg fik Lejlighed til at repetere i Virkeligheden en Deel af Wilh. Meisters Lehrjahre. Paa en uhyre Trøsvogn brækkedes et Hjul i Nærheden af Tortona, Elefanten kuldsejlede, og ud styrtede, hulter bulter, allehaande forgyldte Kongeog Dronningekroner, hedenske Offerapparater, med Altere, Præsteskjæg 2\$\$ 2\$\$ — Men nu har jeg ikke mere Papiir, derfor farvel for denne Gang. Jeg længes efter Brev fra Jens Møller. Meddeel ved Lejlighed ham og Collin og Carl Heger Et og Andet af dette Brev. Adler tilskriver jeg med det Første. — Jeg tvivler paa, jeg bliver færdig med hvad jeg her har for, inden Udgangen af denne Manned. I Stratbourg, hvor jeg maa see efter Et og Andet, bliver jeg en 14 Dage, saa jeg kommer vel først i Begyndelsen af November til det søde Paris; men der maa jeg sinde et langt Brev fra Dig. Hav den Godhed som snarest at besørge vedlagte Brev til min kjære Svigerinde. — Addio, kjære Ven! uforanderlig

Brøndsted, Peter Oluf, *Af efterladte Breve til J. P. Mynster,*

7

7*

Din
hengivne
Brøndsted.